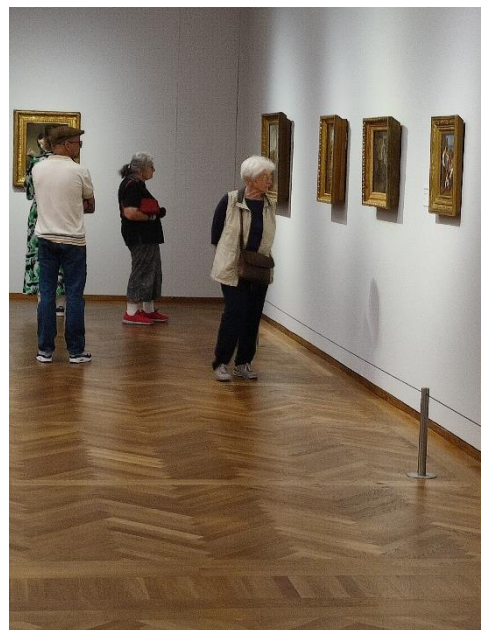

Jolsvai András

Nagyképernyős változat

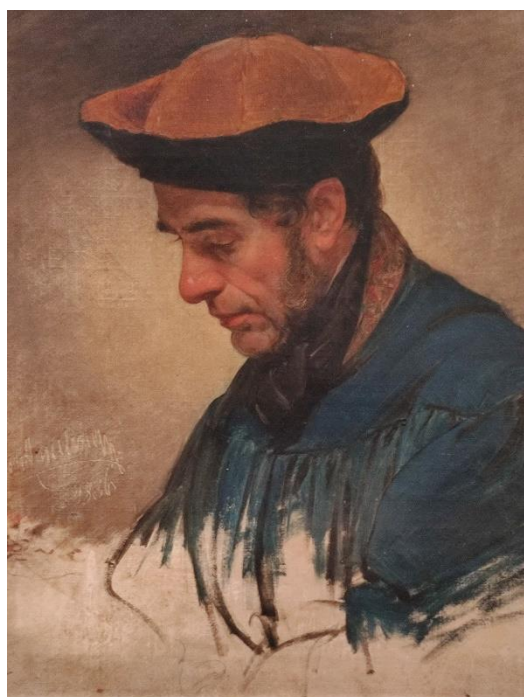
Nem tudom, volt-e előzetes konzultáció, netán közös tervkészítés a két intézmény között (bizonyos együttműködés nyilvánvalóan volt, erről később), nekünk, múzeumjáróknak mindenesetre különös csemege a két, azonos témájú kiállítás összevetése. Merthogy alig zárt be a Nemzeti Galéria Biedermeier-kiállítása (melyről ezeken az oldalakon is megemlékeztünk, dicsérőleg), megnyílt a bécsi Leopold Múzeumban egy másik, mely az *Eine Epoche im Aufbruch* címet viseli, és pontosan ugyanazt a korszakot tekinti át (1815–1848) melyet a pesti kiállítás is – a biedermeier végülis elég pontosan behatárolható korszak, híres történelmi események vannak az elején (Bécsi Kongresszus) és a végén (negyvenyolcas forradalmak) is. Nem csoda hát, hogy vég nélkül sorolhatnánk a párhuzamokat a két tárlat között (ezúttal csak véggel soroljuk: a tematikus csoportosítás, a kiemelt témák között a család szerepe, a táj- és zsánerképek fontossága, a portréfestészet különálló megjelenítése és a kiállítás kiegészítése korabeli bútorokkal, ruhákkal, ékszerekkel, effélékkel), de minket most jobban érdekelnek a nagyon is tanulságos különbségek.

De mielőtt ezeknek elősorolásába kezdenénk, szeretnénk nagyon hangsúlyosan leszögezni, hogy ezekből a különbségekből nincs okunk valamiféle értékelvű következtetést levonni. Egyszerűbben szólva nincs arról szó, hogy az egyik kiállítás jobb volna, mint a másik. (Illetve egyik

jobb, mint a másik, de ezt a szójátékot csak a magyar nyelv engedi meg a számomra, osztrák olvasóim – egyről biztosan tudok – vakarhatják majd a fejüket, vajon mit akartam itt mondani. Segíték: azt, hogy mindkét tárlat remek, pompás, emlékezetes.)

És most jöjjenek a különbségek. Nézzük például a címeket. Biedermeier minden napok, ezt a Galéria tárlata viselte, nincs vele semmi baj, korrekt és tényszerű, bombasztikusnak azért semmiképp nem nevezném. A Leopold fent már idézett címét Egy korszak felemelkedésének fordítanám, ha tudnék németül. Ami ugyan-

úgy szélesre tárja az értelmezés ajtaját, mint a magyar, de hozzáad egy csipetnyi játékosságot is: a felemelkedés ugyanis egyszerre utal a történelmi idősakra és a kor művészi ábrázolásának mai megítélésére. A magyar kiállítás kurátorai bizonyítani akarták, hogy a biedermeier mára bevett és tisztelt művészeti irányzat lett – és nem mellesleg bizonyítják is, hogy megérdemelten –, a bécsieknek nem kell ilyesmivel vesződniük, számukra mindez már természetes.

Igen, a fő különbség, mondjuk így a látószögek között van. A bécsiek a Habsburg Birodalom központjában éltek, és onnan tekintettek, természetes módon, a

világra, körülnéztek tehát, a szó szoros értelmében, mi itt, Pesten tekintetünket a centrumra vetettük, azt ott élőket próbáltuk utánózni, őket szeretnénk volna utolérni. Ez nem értékrend (főleg nem a mai tárlatlátogató értékrendje), hanem adottság, amiből sok minden következik. Például a két tárlat közötti különbség.

Mi (és a Nemzeti Galéria kiállítása) elsősorban Bécsre

latnak ilyen nagy levegője: segítségével bejárhatjuk fél Európát egy békés, szeretetteljes, baráti, építkező korszakában, és megismerhetünk megannyi (számunkra) eddig ismeretlen művészt, akik ugyanazon a sárga-fekete anyatejen nőttek föl (akár tetszett ez nekik, akár nem), s akik hol közvetlenül, hol közvetve hatottak is egymásra, így aztán a pályájuk is hasonlóan alakult, és a képeik is kéz a kézben járnak,

figyeltünk, Amerlingre és Waldmüllerre, és Borsosra, aki szintén a császárváros ünnevelt festője volt, és belőlük vezettük le a magyarországi eseményeket, művészeket. (Barabás.) Mi tehát fókuszáltunk, és örültünk, hogy biedermeierileg egyáltalán nem maradtunk le. Ezzel szemben a Leopold kurátorai körültekintettek a (hajdani) birodalomban, és végigpásztázták a perifériákat, Pestet (egészen gazdagon, képekben, alkotókban, mindenben) Zágrábot, Ljubjanát, Trieszet és Velencét meg Milánót, a teljesség igénye nélkül. Ezért van aztán a bécsi tár-

százötven év után is.

A végére jöjjön néhány igazi unicum. (Hogy stílusban maradjunk.) Például, hogy akkoriban a festmény, a grafika még a fotográfiát (is) helyettesítette. (Ez az utolsó pillanat, a korszak végén már virágzik a dagerrotípia.) Így aztán azok a festők, akik megtehették, beutazták a fél világot, és rengeteg képzőművészeti információval tértek haza. A Leopoldban külön részleg mutatja be a keleti utazás(ok) eredményét – megjegyezzük, hogy a romantika orientalizmusa is ebből a forrásból táplálkozott.

Az is meglepetést kelt a látogatóban, mennyire szabad is tudott lenni ez az irányzat. Nézzék meg Danhauser képét, Az özvegy meglátogatását, micsoda gúnyos szatíra rejlik abban, vagy Reiter festményét, a Lexi a gyümölcsökkel címűt, egy egész regény benne rejlik ebben a mosolyban, mozdulatban.

Női festő is szerepet kapott a kiállításon. (Egy.) Rosalia Amon Amerling magántanítványaként festetgetett, hogy milyen eredménnyel, megnézhetik.

És mennyi magyar szereplője van a tárlatnak! Olyanok is, akiket itthon nemigen tartanak számon. (Nem is szerepeltek a Galériában.) A két Schöff, János

és August, aztán Hofbauer János, Spíró Ede a már felidézetteken kívül. Nem kis büszkeség ez a magyar tárlatlátogatóknak.

(Itt van Schöff József híres Széchenyi-képe is, alatta a gróf életrajza, hogy akik sosem hallottak róla, tudják, kit ábrázol. Hogy keressünk egy csomót a kákán, jegyezzük meg, hogy az egyébként korrekt biográfiába apró hiba csúszott. Amikor felsorolják, mi mindent alapított a gróf, ott van a Nemzeti Múzeum is, melyet, köztudottan, nem ő, hanem az édesapja, Ferenc hozott létre. De, ahogy mondani szokás, soha nagyobb bajunk ne legyen.)

Vivát, ennyit mondanék befejezésül, megérdemelten.

Fotó: Tanyi Adrienne